

Van de voorzitter

Voorbode van een goede toekomst

In deze nieuwsbrief gaan we in op de betekenis van de kerkdienst binnen het werk van de Diaconale Stichting De Sluis. Als oud-gevangenispredikant ligt dit onderwerp mij na aan het hart. Ik heb ervaren hoe belangrijk deze kerkdiensten voor de deelnemers zijn. Voor buitenstaanders — die zien hoe de ontkerkelijking voortschrijdt — is dit dikwijls verrassend en zij opperen al snel dat dit louter toe te schrijven is aan de wens van gedetineerden om even uit de cel te zijn.

Toch gaat het dikwijls om meer en is er sprake van een oprechte behoefte aan inkeer, het horen van woorden die aan het denken zetten. Opvallend is dat het bij het lezen uit de Bijbel in geen kerk zo stil is als in de bajeskerk. Ook wordt er intens meegebeden en is er grote animo voor het vaste ritueel van het aansteken van een kaarsje voor een geliefde.

De theoloog James Cone heeft me iets van die intense betrokkenheid doen begrijpen. In de zestiger jaren van de vorige eeuw schreef hij: “Zwarte mensen die door de structuren van de witte samenleving zes dagen van de week zijn vernederd en onderdrukt, komen elke zondag bijeen om een nieuwe dimensie van hun menszijn te ervaren.” Zij beleven daar via de woorden die gesproken, gezongen en gebeden worden, dat zij andere mensen kunnen zijn. Gerespecteerd. Aanvaard. Mensen met toekomst.

De situatie van gevangenen is natuurlijk anders. Niet altijd waren zij in de buitenwereld de dupe van discriminatie. Hoewel velen wel degelijk te maken hebben gehad met allerlei vormen van uitsluiting. En in het gevangenisleven wordt ieder bovendien over één kam geschoren en hoor je dagelijks de verzuchting: “Je bent hier niemand, niet meer dan een nummer”. Wat is het dan verfrissend om wel gekend en gezien te worden door de predikant of de pastor, de vrijwilligers en de medekerkgangers. Deze laatsten worden uitdrukkelijk niet als gedetineerden aangesproken, maar voluit als medemens: medeschuldige en medeschepper. Zo blijkt in deze diensten dikwijls nieuwe hoop te worden geboren en ontstaat de motivatie om wegen uit te proberen die constructiever zijn.

Voor ons diaconale werk is het voorgaan door onze pastor Irinda de Groen in de diensten daarom essentieel. Want hier vindt dikwijls de eerste ontmoeting plaats met de mensen die hun aarzeling overwinnen om een beroep op haar en De Sluis te doen. Bijvoorbeeld bezorgde vaders, mensen die behoefte hebben aan kleding of mensen die meer willen weten van wat geloven inhoudt en zich opgeven voor een Alpha-cursus. Op deze ontmoetingen valt dan het licht van een nieuwe werkelijkheid, waarover in de diensten al hardop is gedroomd.

Roel Knol, voorzitter DSG De Sluis

Dit is de nieuwsbrief van Diaconale Stichting Gevangenzorg “De Sluis”. DSG De Sluis is een vrijwilligersorganisatie die (ex-)gedetineerden en hun familieleden ondersteunt bij detentie, met als doel herstel bevorderen en verbinden naar een leven in vrijheid.

www.dsgdesluis.nl

Nieuwe Herengracht 18 Amsterdam
06- 4204 1309
info@dsgdesluis.nl
KvK nummer 648165 40
IBAN: TRIO 0391 0935 09

Wilt u deze nieuwsbrief niet langer ontvangen? Laat ons dat weten door een mail te sturen naar het e-mailadres hiernaast.

In gesprek met

Gevangenispastor ds. Martin van Hemert

Sinds mei van dit jaar missen we in het Justitieel Complex Zaanstad (JCZ) de jongensachtige gestalte van gevangenispastor ds. Martin van Hemert. Na 7 jaar en 4 maanden vond hij het genoeg; tijd om over te stappen naar een andere gevangenis. Voor De Sluis reden hem te interviewen over zijn werk als pastor.

Ik ken Martin nog uit zijn Haarlemse tijd toen hij predikant directeur was van het Diaconaal Centrum voor het Gevangenispastoraat en ook kerkgespreksdiensten leidde in De Koepel. Die jaren, zo vertelt Martin, hebben hem sterk beïnvloed. Vanuit het pastoraat in De Koepel was er een sterke verbinding met de lokale kerken. Dat schept een gezonde distantie ten opzichte van de strafinrichting, waardoor je als geestelijk verzorger meer onafhankelijk kunt reflecteren hoe het er in de inrichting aan toe gaat. Dat is belangrijk, vindt Martin, in het licht van een humane bejegening van gedetineerden. Alle andere medewerkers in de strafinrichting vallen onder verantwoordelijkheid van de directeur; de geestelijk verzorger als enige niet. Dat is een groot goed, dat naar twee kanten werkt. Als pastor zal je moeten reflecteren op de vraag hoe jij zelf gedetineerden wil behandelen. En het kan voor een directeur ook prettig zijn om iemand 'in huis' te hebben die met een frisse blik naar het gevangenisgebeuren kijkt. Martin heeft in het verleden met een paar directeuren te maken gehad die daarvan gebruik maakten en eens per jaar een gesprek met de geestelijke verzorging hadden.

Ingewikkeld

Het JCZ is groot: het vervangt de Bijlmerbajes en De Koepel. Daardoor komen de gedetineerden uit veel verschillende plaatsen. Dit zorgt ervoor dat de verbinding met de lokale kerken veel moeilijker is. Dat geldt ook voor de nazorg, wat één van de pijlers van het werk in Haarlem was. Bovendien werkt men met clusters, dat maakt alles nog ingewikkelder.

ds. Martin van Hemert

Verbinding met de Bijbel

Wat Martin zo trekt in het werk van gevangenispastor is de verbinding van de verhalen van gedetineerden, de mensen die aan zijn zorg zijn toevertrouwd, met de Bijbelse verhalen. "Veel mensen halen troost uit de Psalmen. Psalm 23 biedt bijvoorbeeld veel troost en 'power' om het vol te houden."

Tijdens de kerkdiensten merkt hij ook dat de uitleg van een Bijbels verhaal wat met de bezoekers doet, en ook met hemzelf. “Er komt een bepaalde energie vrij, die door kan werken in het persoonlijke contact en in het groepswork. De keuze van Jezus voor de outcasts in de samenleving, daar moet je hen echt op wijzen, daar komen ze niet vanzelf op”, zegt Martin. “Begripen als vergeving zijn ook lastig, zij voelen zich toch meer ‘verdoemd’. Ze hebben een negatief beeld over zichzelf, waardoor ze denken dat het Evangelie er niet voor hen is. Als pastor kun je hen ‘reframen’, waardoor de Bijbelse verhalen ook meer sprekend voor hen zelf zijn.”

Zelfdoding

Wat Martin in zijn Zaanse jaren het meest heeft geraakt, zijn de vele zelfdodingen. Iedere keer is dat weer een schok geweest. Zo had hij contact met een jong iemand in het PPC die graag zong. Hij had met haar liederen doorgenomen en gezongen. Een dag later was ze er niet meer. Hij heeft nog lang contact met haar ouders gehad. Zij gaven hem de letters HOPE mee, die staan nog steeds in het stiltecentrum van het PPC.

Muziek is een vorm van geestelijk verzorgingswerk

Muziek

Voor corona had Martin samen met gevangenis-pastor Brigit een muziekgroepje. Hij vindt dat ook een vorm van geestelijk verzorgingswerk. Muziek is een manier van communiceren, waarbij je recht doet aan God, aan jezelf en aan je medemens. Het is zijn wens om in Alphen aan den Rijn, waar hij nu werkt, met een groep rappers teksten te maken die dat laten zien. Martin hoopt dat De Sluis iets met een muziekgroep of met de muzikanten in het JCZ kan doen, of een cd van hen kan uitbrengen. Als tip geeft hij het bestuur van De Sluis mee om de kerkdiensten (wat vaker) te bezoeken. Een waardevolle tip. Bedankt Martin, ook voor de plezierige samenwerking met jou als geestelijk verzorger. Vast tot ziens!

Philie Burgers

‘Veel mensen halen troost uit de Psalmen’

Vrijwilliger aan het woord

Samen kerk zijn

Rik is vrijwilliger bij de kerkdiensten die georganiseerd worden in het Justitieel Complex Zaanstad. Hij vertelt over zijn ervaringen.

De eerste keer wist ik niet wat ik moest verwachten; een kerkdienst in de gevangenis ken ik alleen uit films. En dan gaat het altijd mis en volgt er veel actie. Ik was dus heel nieuwsgierig en ook wel een beetje op m'n hoede. Maar het was heel anders dan ik verwacht had.

Wanneer ik binnenkom, help ik de pastor of dominee met het neerzetten van de bloemen, de liturgieën vouwen of uitdelen. Soms moet er een muziekdrager aangesloten worden en werkt de techniek niet goed. Ik vind het fijn om dan even te kunnen helpen.

Welkom

Daarna komen de gedetineerden binnen. Je heet ze welkom en iedereen geeft een hand. De pastor of dominee kent hen allemaal persoonlijk en er is een gemoedelijke sfeer. De groep is meestal zo'n dertig man; soms iets minder, maar het zijn er ook wel eens bijna zestig. Er zijn per zondag zes diensten; steeds twee tegelijk en dan drie achter elkaar. De gedetineerden kunnen niet kiezen; ze zijn ingedeeld op basis van hun afdeling.

Goede sfeer

Het valt me op dat de dienst heel rustig is. De gedetineerden luisteren aandachtig en doen mee met de gebeden. Het zingen is heel wisselend. Soms is er een koor of een muziekgroepje en dan wordt er enthousiast gezongen en meegedaan. Je ziet dat hun aanwezigheid enorm gewaardeerd wordt. Als er alleen muziek van een cd of Spotify is, blijft het meestal wat meer ingetogen. Maar als de pastor dan haar gitaar pakt en wat zingt, of — als er iemand jarig is — ‘Er is er één jarig’ inzet, creëert dat wel een fijne sfeer.

Met elkaar verbonden

Het mooiste moment vind ik het aansteken van de kaarsen en het hardop bidden van het Onze Vader; met zoveel verschillende mensen met zoveel verschillende achtergronden en situaties ben je dan toch met elkaar verbonden.

‘Je ziet dat de aanwezigheid van muzikanten enorm gewaardeerd wordt’

Na de dienst krijgen alle gedetineerden een bloem uitgereikt. De bloemen worden gebracht door kerkgenootschappen uit de omgeving. Dan is er nog even tijd om koffie te drinken en een praatje te maken met een gedetineerde of soms ook met het toezichthoudend personeel.

Gewoon even kort en elkaar een fijne dag wensen.

Kort daarna begint dan alweer de volgende dienst en help je mee om alles weer klaar te zetten. Ook al maak je de dienst meerdere keren mee, het is toch altijd net anders. De voorganger legt soms net een ander accent en iedere groep heeft z'n eigen dynamiek. Als ik naar huis ga, voel ik me altijd dankbaar. Dat ik hierbij aanwezig mocht zijn, m'n steentje mocht bijdragen aan het SAMEN KERK ZIJN.

Rik

Vrijwilligersvacature

Voor de kerkdiensten zoeken we vrijwilligers die hand- en spandiensten willen verlenen en de diensten muzikaal willen ondersteunen. Je aanwezigheid is van grote waarde, omdat je de zichtbare schakel bent tussen de kerk buiten en de mensen binnen.

De diensten worden om en om door de katholieke of protestantse denominatie verzorgd. Van de vrijwilligers vragen we een oecumenische insteek. In de diensten worden onder andere Taizé- of Opwekkingsliederen en bekende gospels gezongen. Een piano is aanwezig.

Per zondag zijn er zes kerkdiensten: vier in de ochtend (8.30 uur – 12.00 uur) en twee in de middag (12.00 uur - 14.00 uur). Je kan het ochtendblok of het middagblok doen; beide mag natuurlijk ook. We verwachten dat je eens in de maand een blok meedoet.

Als vrijwilliger volg je een basistraining en vragen we je om een VOG aan te vragen. Voor meer informatie kan je contact opnemen met Irinda op nummer 06- 4204 1309 of via info@dsqdesluis.nl

Verhaal van een gedetineerde **Een bloemetje voor R.**

Het is weer tijd om naar de kerk te gaan. Vanmorgen vroeg heb ik tijdens het luchten wat fitnessoefeningen gedaan om mijn spieren te trainen en lekker rondjes gelopen. Nu ben ik weer geschoren en gekleed voor de wekelijkse kerkdienst.

Nog snel even een lekker luchtje opdoen en ik ga bij de deur van de afdeling wachten tot we kunnen gaan. Als we in het stiltecentrum aankomen waar de dienst plaatsvindt, is het al druk. Zo'n dertig man zit er al en dan moeten wij er nog bij. Het wordt dus propen vandaag, de dienst is populair. Ik zie een vrij plaatsje vooraan en ga daar zitten. Verschillende gedetineerden komen me nog even groeten. Ik ben een bekende verschijning en van de kerkgangers heb ik de langste straf, veel langer dan de meeste. Veel kerkgangers zitten nog in alle onzekerheid, want ze zitten nog in het huis van bewaring in afwachting van of ze straf gaan krijgen.

Ik zie dat er veel nieuwe kaarsjes klaarstaan om aan te steken. Als gewoonte zoek ik altijd een kaarsje wat nog nooit eerder is aangestoken. Niet dat het iets uitmaakt, maar wekelijks een kaarsje aansteken is voor mij heel erg belangrijk. Even heb ik niets anders in mijn gedachten dan mijn geliefden buiten de gevangenis. Sowieso is de dienst voor mij een moment waar ik tot rust kom.

De dienst heeft een vaste structuur die me veel rust geeft en het is een moment van bezinning en tot jezelf komen. Soms droom ik zelfs helemaal weg bij de preek van de dominee, maar laat ik dat maar niet tegen hem zeggen. Ik bemerk altijd als de dienst voorbij is, dat mijn ademhaling rustig is en mijn rug recht. Ondanks de eenzaamheid van een lange detentie, voel ik me nooit alleen en dat doet me goed. En bij mij niet alleen, het is voor de meeste gedetineerden een heel belangrijk moment van de week. Aan het einde van de dienst is het altijd even opletten, want ik moet wel een bloemetje hebben. Niet voor mezelf maar voor gedetineerde R. Hij zit bij ons op de afdeling en heeft het erg moeilijk. Hij zit voor een zedendelict. Daardoor komt hij zelden uit zijn cel, gaat niet naar arbeid en ook bijna nooit luchten.

Zedenmisdrijven worden moeilijk geaccepteerd onder gedetineerden en niemand wil zijn nek voor hen uitsteken. Misschien ben ik wel de enige die nog wekelijks contact met hem heeft. Nu ik vooraan in de kerk zit is het makkelijk. De twee bossen met bloemen staan

recht voor me. Er is meestal meer vraag naar bloemen dan aanbod. Zou iedereen één bloem meenemen dan is er natuurlijk wel genoeg, maar niemand die zich daaraan houdt. Het komt weleens voor dat ik niets heb en dan naar degene met de grootste bos bloemen loop en er een paar uithaal. Niemand die daar dan moeilijk over doet, want ze weten allemaal van mijn lange straf en mijn gespierde bovenarmen helpen misschien ook nog wel daarbij. Dat deze bloemen niet voor mij zijn, dat weten ze alleen bij mij op de afdeling.

In het begin kreeg ik veel commentaar van andere gedetineerden. Er werd zelfs druk op mij gezet om niet met R. om te gaan. Maar wekelijks na de kerk breng ik hem mijn bloemen en 's middags ga ik even bij hem langs en praten we een half uurtje. Met kerst heeft hij beloofd om met me mee te gaan naar de kerk. Ondertussen valt niemand me meer lastig dat ik bloemen meeneem voor R. en af en toe bij hem binnenstap, en het zou mijn gedrag toch niet veranderen. Want waarom zou ik wekelijks naar de kerk gaan en me dan niet om mijn medegedetineerde bekommeren. Want de kerk is er voor mij en het is dan aan mij om met het gepreekte woord iets te gaan doen.

Dit artikel is met toestemming overgenomen van de website van het Justitiepastoraat

---

Wegwijs in een bijzondere vorm van diaconaat

Naast de ondersteuning van ons diaconale werk in de gevangenis door diverse fondsen en particuliere donateurs, ondersteunen ook steeds meer kerken ons werk. Door een (jaarlijkse) bijdrage, de collecte-opbrengst of als 'bloemenkerk'.

Onlangs ging de diaconaal pastor van De Sluis voor in een gemeente die een 'gevangenenzondag' georganiseerd had. Een zondag waarin het werk voor — en de verbondenheid van de gemeente met — (ex-)gedetineerden centraal stond.

Naast liederen en gebeden rondom het thema 'gevangen' werd ook een lezing van een hertaling uit Psalm 121 gedaan. (Zie tekst in de afbeelding op de volgende pagina).

Deze hertaling door een gedetineerde komt uit de uitgave *In de stilte van mijn cel- 150 Psalmen van gevangenen**

In de overdenking stond de pastor stil bij de verschillen én de overeenkomsten die we als gelovigen in welke situatie dan ook hebben en hoe we toch samen kerk kunnen zijn. Na afloop van de viering was er gelegenheid voor vragen en werden er verjaardagskaarten geschreven voor gedetineerden.

Wil je ook betrokken worden bij ons werk?

Onze diaconaal pastor gaat op uitnodiging ook graag voor in jouw gemeente en/of geeft een presentatie over ons werk en hoe jouw kerk daarbij betrokken kan worden. Je kunt ook bij De Sluis informeren wat je concreet met jouw kerk of club kunt doen.

Wil je financieel bijdragen?

Dat kan op rekeningnummer NL73 TRIO 0391 0935 09 t.n.v. DSG De Sluis. De Sluis is een ANBI erkende stichting. Overweeg je een periodieke schenking of een nalatenschap, neem gerust contact met ons op om je te laten informeren. Algemene informatie over 'doneren met belastingvoordeel' vind je ook op de website van de Belastingdienst.

* *In de stilte van mijn cel* (ISBN 9789089123282) is een uitgave van het Nederlands-Vlaams Bijbelgenootschap in samenwerking met uitgeverij Adveniat en met het Rooms Katholieke en Protestantse Justitiepastaat onder verantwoordelijkheid van hoofdaalmoezenier Ryan van Eijk en hoofdpredikant Anne van Voorst ter gelegenheid van het 75-jarig jubileum van het Protestantse en Rooms Katholieke Justitiepastaat.

